

**EEN TOELICHTING BIJ HET
KAIROS-DOCUMENT VAN DE
PALESTIJNSE CHRISTENEN**

Uur van de waarheid

*Een woord van geloof, hoop en liefde
uit het hart van het Palestijnse lijden*

INLEIDING

Een kreet van hoop

Zo typeren de schrijvers dit bijzondere document van de Palestijnse christenen: “een kreet van hoop in de afwezigheid van alle hoop” (zie inleiding en slot). Dat is een typering die het spanningsveld van hun oproep op een paradoxale manier onder woorden brengt, een spanningsveld dat ook benoemd wordt in de ondertitel: “Een woord van geloof, hoop en liefde uit het hart van het Palestijnse lijden.” De omstandigheden van het Palestijnse volk zijn uitzichtloos, zonder enig hoopvol teken. Maar vanuit hun geloof in God, die goed en rechtvaardig is (zie 2.1), kunnen en willen ze hun hoop op een betere toekomst van recht en vrede niet opgeven.

Moedig

Vanuit dit geladen spanningsveld van hoop tegen wanhoop doen de Palestijnse christenen een oproep aan de wereld: aan hun medeburgers en geloofsgenoten in het Heilige Land, en aan de kerken, godsdienstige leiders, politici en de gehele internationale gemeenschap. Ze vragen aandacht voor het onrecht en de nood waaronder het Palestijnse volk te lijden heeft. Ze vragen ons nu eindelijk moedig te zijn, en met woord en daad stelling te nemen tegen de Israëlische bezetting en kolonisatie van hun land. Daarbij gaan de auteurs kritische uitspraken aan het adres van hun eigen kerken en politieke leiders niet uit de weg.

Uit het hart van kerk en volk

Dit indringende document van Palestijnse christenen is geschreven na een lange tijd van zorgvuldige voorbereiding, van gebed, gesprek en bezinning die zich tenslotte uitspreken in een geladen boodschap en appèl. Het is een oproep, niet alleen namens hun eigen christelijke gemeenschap, maar een bezonnen roep om hulp namens heel het Palestijnse volk, waarvan de christenen onlosmakelijk deel uitmaken. Zoals blijkt uit de samenstelling van de commissie van voorbereiding en het comité van aanbeveling wordt het document zeer breed gedragen in de Palestijns christelijke gemeenschap en doorsnijdt het alle denominaties.

Een kairos-document

De titel die de schrijvers kozen voor hun ‘kreet van hoop’ luidt: *Uur van de waarheid*. Ze hopen dat wij, als lezers van hun oproep, de situatie van het Palestijnse volk onder ogen willen zien als zó onrechtvaardig en ondraaglijk dat wij ons nu geroepen voelen in actie te komen. De auteurs lieten zich inspireren door het Kairos Document dat in 1985 werd gepubliceerd door een aantal zwarte Zuid-Afrikaanse theologen tegen de apartheid in hun land, een document dat nationaal en wereldwijd veel respons kreeg.

De betekenis van de Griekse term ‘kairos’ geeft aan wat er met een ‘kairos-document’ bedoeld is. ‘Kairos’ betekent: moment van de waarheid, beslissend moment van openbaring, inzicht, omkeer en handelen.

Amman Call

Het kairos-document van de Palestijnse christenen sluit qua inhoud en strekking nauw aan bij de zgn. *Amman Call* (juni 2007) van de Wereldraad van Kerken. In de eerste alinea van die ‘Call’ lezen we: “De Palestijnse christenen van Gaza tot Jeruzalem en Nazareth hebben een appèl gedaan op hun broeders en zusters in Christus met de volgende oproep: “Genoeg is genoeg. Geen woorden meer zonder daden. Het is tijd voor actie.” Twee en een half jaar later moeten deze uitroep en oproep met hernieuwde kracht herhaald worden in een nieuw kairos-document.

Geloof, hoop en liefde

De boodschap van de Palestijnse christenen is nauwelijks voor misverstand vatbaar, en geschreven in duidelijke taal met een evenwichtige toonzetting. Om bij te dragen aan de toegankelijkheid van de tekst voor Nederlandse lezers, ook hen die theologisch niet geschoold zijn, en aan een zo breed mogelijke respons, zullen hieronder de belangrijkste noties en argumenten nader worden toegelicht, rekening houdend met de Nederlandse context. Daarbij wordt de eigen hoofdstukindeling van het document gevolgd. De structuur van het document is helder en eenvoudig: Het eerste hoofdstuk geeft een beknopte beschrijving van de Israëlische bezetting waaronder het Palestijnse volk ernstig te lijden heeft. Dan volgen drie meer theologische hoofdstukken, die gebaseerd zijn op drie universele kernwaarden van de christelijke geloofsovertuiging: geloof, hoop en liefde (zie 1 Cor. 13:13). Het document besluit met een reeks oproepen aan medeburgers, geloofsgenoten, kerken en heel de internationale gemeenschap.

1 DE HUIDIGE WERKELIJKHEID

Laat je raken

Het eerste hoofdstuk, over de huidige werkelijkheid van het Palestijnse volk onder de Israëlische bezetting, is misschien wel het belangrijkste. Want alleen als de ernst van die werkelijkheid wordt onderkend, kan de oproep van de Palestijnse christenen doel treffen. Alleen als lezers zich laten raken door het onrecht en lijden van het Palestijnse volk, komt de theologische analyse van de volgende hoofdstukken in het juiste licht te staan.

Alles wat de auteurs hier kort beschrijven: de afscheidingsmuur, de confiscaties en vrijheidsbeperking, geweld en willekeur, verdrijving en gevangenschap, de blokkade van Gaza, discriminatie binnen Israël zelf, stelselmatige schending van het internationaal recht, etc., het is allemaal al eerder en bij herhaling bekend gemaakt, ook door Israëlische vredesorganisaties, zoals bijvoorbeeld B'tselem. Maar door allerlei oorzaken lijken die feiten en de ernst daarvan maar niet door te dringen tot het bewustzijn van de internationale gemeenschap. In Europa spelen het verleden van de holocaust en een slecht geweten daarover een belangrijke rol. In christelijke kringen van Amerika en Europa leeft een sterk christelijk sentiment ten gunste van Israël als Gods uitverkoren volk. Verder hebben de VS, en in mindere mate ook Europa, grote politieke belangen in het Midden-Oosten, die ze gewaarborgd zien door hun vriendschap met Israël. En tenslotte blijkt de propaganda van zowel de Israëlische regering als de Israël-lobby (met name in de VS) bijzonder effectief.

Kom en zie

Het politieke en ideologische debat over het Midden-Oosten conflict is buitengewoon ingewikkeld, om maar te zwijgen over de diplomatie van de betrokken landen, die zich grotendeels achter de schermen afspeelt. De Palestijnse christenen vragen ons door dat rookgordijn van propaganda, conflict en diplomatie heen contact te zoeken met de mensen voor wie ze opkomen: de Palestijnse mannen, vrouwen en kinderen die te lijden hebben onder de bezetting. En als feiten en verklaringen van Palestijnse en Israëlische vredesorganisaties niet voldoende zijn, blijft altijd de mogelijkheid om een

bezoek te brengen aan de bezette gebieden, of in je eigen land persoonlijk contact te zoeken met Palestijnen of anderen die kunnen spreken uit eigen waarneming en ervaring.

“Kom en zie!” (zie 6.2), zo schrijven de auteurs, en durf het risico te lopen echt geraakt, zo niet geshockeerd, te worden door hun situatie en zo echt betrokken te raken bij de geweldloze strijd tegen het onrecht dat de Palestijnen al decennia wordt aangedaan. Zonder die geraaktheid en betrokkenheid zal dit nieuwe kairosoordocument voor de lezers niet meer zijn dan ‘nog meer woorden’, de zoveelste notitie op de bureaus van politici en religieuze leiders.

2 EEN WOORD VAN GELOOF

God, goed en rechtvaardig

Dit kairosoordocument van de Palestijnse christenen kan beschouwd worden als een vorm van ‘contextuele theologie’, in dit geval theologie in de actuele context van het Palestijnse volk. Met ‘contextuele theologie’ wordt niet bedoeld dat iedereen vanuit zijn eigen context de hoofdpunten van de christelijke theologie opnieuw moet uitvinden. Het omgekeerde wordt bedoeld: dat de universele waarden van het christelijk geloof worden vertaald en vertolkt vanuit de specifieke context waarin christenen hun geloof beleven en vorm geven. Dat zien we ook hier: eerst formuleren de auteurs wat voor hen de universele kern is van het christelijk geloof, namelijk dat God, de Schepper van het universum en de mensheid, *goed en rechtvaardig* is. Ieder mens is geschapen ‘naar zijn beeld en gelijkenis’, en daarom zijn alle mensen gelijkwaardig, dragers van een onschendbare waardigheid die ze ontlene aan de Schepper. Voor christenen, evenals voor joden en moslims (zie 8), zijn de universele mensenrechten onaantastbaar gefundeerd in de goedheid en rechtvaardigheid van God zelf.

Deze theologische visie op God en mens is het allesbeslissende uitgangspunt van heel het document. Wat er verder ook nog wordt gezegd over ethiek en politiek, kerk en Israël, etc., het vloeit voort uit dit uitgangspunt, en wil daaraan telkens weer getoetst worden.

Hoe lezen we de Bijbel?

De Bijbel is een veelkleurig en ook wel ingewikkeld boek, dat is ontstaan gedurende een lange geschiedenis van Israël en kerk, en is samengesteld uit een groot aantal kleine geschriften. Centrum en eenheid van de Bijbel liggen in de persoon en boodschap van Jezus Christus. Hij veroorzaakte “een revolutie” (2.2.2), die de roeping en geschiedenis van het volk Israël tot zijn bestemming bracht: de openbaring van Gods reddende liefde voor heel de wereld en *alle* volken. De Bijbel moet dus gelezen en vertaald worden vanuit het universele perspectief zoals dat in Jezus Christus is doorgebroken en na Hem de wereld is rondgegaan. Dat betekent ook dat christenen bepaalde Bijbelteksten niet mogen interpreteren en fixeren buiten dat universele verband van de vervulling in Christus. Dat is de fout, aldus de auteurs, die gemaakt wordt in fundamentalistische kringen, waar Bijbelse uitspraken over Israël als ‘het uitverkoren volk’ en ‘het beloofde land’ rechtstreeks worden toegepast op de huidige staat Israël en het hedendaagse joodse volk (religieus of niet). Bijbelteksten gaan dan functioneren als legitimatie voor de Israëlische bezettingspolitiek, zonder dat ze worden vertaald binnen het bredere christelijke perspectief van recht en gerechtigheid voor *alle* mensen, zoals Jezus en de apostelen dat hebben verkondigd (zie 2.3.3). Buiten dat universeel christelijke perspectief om dreigen Bijbelteksten te verharderen tot een “versteende letter” (2.2.2), wettische uitspraken die liefde en recht geweld aandoen.

Land, volk en roeping

Maar blijft er binnen dat universeel christelijke perspectief van de gelijkwaardigheid van alle mensen dan niet een bijzondere plaats voor het volk Israël? Sinds het drama van de holocaust en de voor velen verrassende stichting van de staat Israël is dat, met name in de Nederlandse kerken, een dringende vraag. Het antwoord van de Palestijnse christenen luidt ‘ja en nee’. Inderdaad is God begonnen met de aartsvaders en met het volk Israël dat uit hen is voortgekomen. Maar het verbond dat Hij met hen sloot, en de roeping die daarmee verbonden is, heeft vanaf het begin een universele strekking gehad: de redding en vernieuwing van alle mensen en alle volken. Israël en het beloofde land waren en blijven bedoeld als proeftuin, als voorbeeld en voorspel (2.3) van universele redding en gerechtigheid. Binnen die roeping en binnen dat verbond is en blijft Israël ‘volk van God’. Maar sinds de vervulling in Christus breidt dat ‘volk van God’ zich ook onder andere volken uit over heel de aarde, waardoor

het universele perspectief werkelijkheid kan worden. De kerk is niet in de plaats van Israël gekomen. De olijfboom van de kerk is juist gegroeid in de proeftuin van Israël en is daar blijvend geworteld. Maar door de “revolutie van Christus” (2.2.2) konden de takken van die boom uitgroeien over alle etnische en nationale grenzen heen, zodat een gemeenschap ontstond waarin joden en anderen gelijkwaardig zijn.

Binnen het perspectief van deze bijzondere heilsgeschiedenis was en blijft het gelovige Israël voor christenen het eerste volk dat bijzondere ervaring heeft opgedaan met God en zijn bedoelingen, ervaring die blijvend aandacht en respect verdient, in de eerste plaats door aanvaarding van het Oude Testament (voor joden de Tenach) als blijvende bron van openbaring. Maar dat alles betekent niet dat Israël (gelovig of niet) daarom meer mensenrechten heeft dan andere mensen. En voor zover het gesecculariseerde Israël zichzelf verstaat buiten het verbond en de universele roeping van God, is het een etnisch volk als andere volken en een gesecculariseerde staat als andere staten. Ook dat is een belangrijke reden om Bijbelteksten niet zomaar toe te passen op ‘het joodse volk’ of ‘Israël’, buiten elk verband van roeping en verbond. De vraag is telkens welk Israël en welk volk bedoeld wordt als christenen in Nederland of elders spreken van een bijzondere of zelfs ‘onopgeefbare verbondenheid’ met het volk Israël. In de praktijk blijkt die verbondenheid een bijna kritiekloze steun aan de Israëlische staat en politiek, een theologische verbondenheid met ‘het joodse volk’ als etnisch gegeven, met een joodse staat op etnisch-joodse basis in plaats van op strikt democratische basis.

Ook òns land

Het aan Israël beloofde land is bedoeld als proeftuin voor universele roeping, zodat heel de wereld en elk land ter wereld ‘heilig land van God’ kan worden, land van vrede en gerechtigheid. Zo verstaan de Palestijnse christenen, samen met hun moslim broeders en zusters, ook hun eigen eeuwenlange aanwezigheid in het Heilige Land. Het beloofde land van Palestina, dat ze altijd al deelden met joden, is ook *hun* land waarin ze existentieel en religieus diep verworteld zijn (2.3.2). Deze verworteling dient, evenals die van de joden, voluit erkend te worden binnen de kaders van het internationaal recht. Het was ernstig onrecht dat de Palestijnen bij de oprichting van de staat Israël uit een groot deel van hun land verdreven werden, grotendeels als gevolg van de jodenvervolging in Europa waaraan ze part noch deel hadden. De sindsdien voortdurende Israëlische politiek van bezetting en verdrijving betekent voor de Palestijnen

een levensbedreigende ontworteling, waarvan de ontworteling van duizenden oude olijfbomen een wrang teken is.

Theologische herbezinning

De Palestijnse christenen voelen zich diep geworteld in het Heilige Land, het land van universele roeping, waarvan Jeruzalem de ongedeelde hoofdstad dient te zijn. Daarom doen ze een dringend beroep (zie 2.3.3) op christelijke theologen en kerken wereldwijd om hun 'Israël-theologie' kritisch te herzien wanneer die bedoeld of onbedoeld een theologische legitimatie geeft aan de schending van de Palestijnse rechten op het land en inbreuk maakt op de universele roeping van Israël en kerk, om te beginnen in het Heilige Land. Dit appèl op christelijke theologen geldt met name christen-zionistische kringen die sterk aanwezig zijn in de Verenigde Staten, maar ook in Nederlandse kerken veel invloed hebben.

De bezetting is zonde

Theologie is in haar toespitsing altijd contextuele theologie, en dat betekent: theologie die de dingen en mensen bij de naam durft te noemen. Dat zien we ook gebeuren als in het Palestijnse kairos-document de volgende uitspraak wordt gedaan: "Wij verklaren ook dat de Israëlsche bezetting van Palestijns land een zonde is tegen God en de mensheid. Palestijnse mensen worden daardoor beroofd van hun basale mensenrechten, door God gegeven." (2.5)

Tot zulke helderheid willen de Palestijnse christenen ons brengen: Welke politieke en diplomatieke overwegingen ook kunnen worden aangevoerd door Israël en anderen voor de bezetting van Palestijns gebied, er is tenslotte maar één conclusie mogelijk: die bezetting is een ernstige zonde.

Het belang van zo'n duidelijke uitspraak is dat kerken en gelovigen worden uitgenodigd en uitgedaagd om daarmee in te stemmen en dan ook de nodige actie te ondernemen, of de uitspraak tegen te spreken en uit te leggen hoe men die tegenspraak kan verantwoorden. 'Vluchten kan niet meer', het uur van de waarheid is aangebroken, de tijd van echte betrokkenheid of openlijke tegenspraak.

3 EEN WOORD VAN HOOP

Geen illusies

Na doordenking van het *geloof* komt de ontvouwing van de *hoop*, hoop in hopeloze omstandigheden. Ondanks alles is die hoop sterk en vitaal, omdat zij komt van God, die in de opstanding van Christus dood en kwaad overwon, aldus de schrijvers (3.1 en 3.5). Dankzij dat godsvertrouwen blijft er hoop op een betere toekomst, wat heel wat anders is dan het najagen van illusies (3.2).

De Nakba

Hoewel er geen enkele reden is te verwachten dat de situatie van de Palestijnen op korte termijn verbetert, zijn er wel kleine maar belangrijke tekenen van hoop. Eén daarvan is het sterke historische bewustzijn van met name de Nakba (wat 'ramp' betekent) die de Palestijnen trof sinds de oprichting van de staat Israël. Ze werden beroofd van meer dan driekwart van hun land, ca. 500 van hun dorpen werden ontvolkt en verwoest, en vanaf 1967 volgden de bezetting en kolonisatie van hun overgebleven land. Bovendien leven tot op de dag van vandaag honderdduizenden Palestijnen en hun nakomelingen in vluchtelingenkampen. Bewustzijn en herdenking van die aanhoudende Nakba versterken de veerkracht en de vaste wil van veel Palestijnen om te blijven strijden voor de erkenning van hun rechten.

De profetische opdracht van de kerken

Als de Palestijnse kerken, en ook de kerken wereldwijd, hoop putten uit hun geloof in God, ontdekken ze tevens hun profetische roeping. 'Profetisch' betekent dat we de actuele situatie grondig analyseren en 'onthullen' in het licht van Gods Woord en zijn bedoelingen, en we vervolgens in de lijn daarvan spreken en handelen in de hoop op een betere toekomst. Profetisch spreken betekent dat we kerk en theologie bevrijden uit het isolement van vrijblijvend geloven en confronteren met de vraag wat God hier en nu - in deze 'kairos' - van ons vraagt. Profetisch durven spreken en handelen vraagt veel moed, eerlijkheid en liefde (3.4.1), maar alleen zo kan de kerk deelhebben en bijdragen aan Gods koninkrijk op aarde (3.4.2).

4 EEN WOORD VAN LIEFDE

Liefde en verzet

Geloof en hoop vinden hun diepste bron in de *liefde*, liefde die ons in de eerste plaats door God geschonken wordt, maar ook liefde die ons geboden wordt in het Bijbelse gebod van de liefde. Wie zou denken dat het kairo-document van de Palestijnse christenen nu uitmondt in een verzachtend en geruststellend slotbetooft over de liefde, zal verrast zijn of schrikken.

Want voor de Palestijnse christenen, in hun context, betekent de eerste implicatie van de liefde: *verzet* (4.2), verzet tegen de Israëlische bezetting; en ze vragen onze steun in dat verzet. Elke christen die leeft uit Gods liefde heeft de dure plicht om zich te verzetten tegen alles wat strijdig is met diezelfde liefde. Zulk verzet kan zelf nooit de weg van het kwaad kiezen, mag niet vervallen tot de gewelddadige middelen en manieren van de tegenstander, geen verzet van de wraak, maar “verzet met liefde als drijfveer” (4.2.3). Het is verzet waarbij steeds ook een beroep wordt gedaan op de menselijke waardigheid van de tegenstander (zie ook 4.2.5), verzet dat is gericht op de bevrijding van slachtoffers en daders (4.2.6).

Verzoening en gerechtigheid

Door ‘liefde’ te ontvouwen als verzet tegen onrecht, nemen de auteurs impliciet afstand van allerlei vredesinitiatieven die eenzijdig gericht zijn op verzoening en dialoog, zonder de vraag naar gerechtigheid helder te stellen en te beantwoorden. Al decennia lang benadrukken Palestijnse theologen, onder andere in de kring van *Sabeel* (een Palestijns christelijke organisatie voor bevrijdingstheologie) de onverbrekelijke samenhang van verzoening en recht. Tussen Israël en de Palestijnen is geen verzoening mogelijk als niet ook de rechten van het Palestijnse volk volledig worden erkend. Te vaak zijn er, ook in de joods-Palestijnse en interreligieuze dialoog, vredesinitiatieven geweest die deze verbinding van verzoening en recht miskenden.

Verzet en terrorisme

De oproep tot verzet raakt direct aan de kwestie van het ‘terrorisme’. In het document wordt deze term voorzichtig gebruikt, tussen aanhalingstekens. Want het gangbare gebruik van de term ‘terrorisme’ kwalificeert het geweld van Palestijnen systematisch als onrechtmatig, terwijl het geweld van het Israëlische leger altijd legitiem zou zijn als bestrijding daarvan (zie 1.5).

Op basis van het internationale recht is het geweld van Palestijnen tegen burgerdoelen onwettig en misdadig, en kan het met recht ‘terrorisme’ genoemd worden. Geweld echter tegen militaire doelen is gewettigd, want volgens internationaal recht heeft elk volk het recht zich gewapend te verzetten tegen militaire bezetting. Het zogenaamd ‘defensieve geweld’ van het Israëlische leger is voor een belangrijk deel strijdig met het internationaal recht en met vele resoluties van de Verenigde Naties. Daarom spreekt men in dit geval ook wel van ‘staatsterrorisme’.

Het Palestijnse terrorisme en Israëlische staatsterrorisme worden overigens mede gevoed door het feit dat de internationale gemeenschap meet met twee maten door te accepteren dat Israël het internationaal recht en VN-resoluties in veel gevallen niet respecteert. Hierdoor lijkt de conclusie van bepaalde gewapende groepen en staten gerechtvaardigd dat alleen de logica van het geweld tot resultaten leidt (zie 7). Het Palestijnse kairo-document kiest consequent voor de koers van geweldloos verzet. Burgerlijke ongehoorzaamheid is geboden, maar “we verzetten ons niet met de dood, maar eerder met respect voor het leven” (4.2.5), respect voor het leven van Palestijnen en joden. Men heeft respect voor Palestijnen die hun leven hebben gegeven voor hun land, maar niettemin moet op de weg van de christelijke liefde elke vorm van geweld worden afgewezen, dus zeker die van terroristische aanslagen op burgerdoelen.

Dat neemt niet weg dat de belangrijkste bestrijding van het Palestijnse terrorisme ligt in het wegnemen van de wortels daarvan: de ondraaglijke en uitzichtloze situatie van de Israëlische bezetting. Bij de Israëli's leeft, mede tegen de achtergrond van hun recente geschiedenis, veel angst voor het Palestijnse terrorisme. Maar de schrijvers zijn ervan overtuigd dat de Israëlische visie op de oorzaken daarvan berust op een fatale omkering van zaken (1.5). Niet het terrorisme van de Palestijnen is oorzaak van Israëlische bezetting en verdrijving, maar omgekeerd zijn gewelddadige bezetting en verdrijving door Israël de oorzaak van Palestijns terrorisme vanuit een uitzichtloze situatie (1.4 en 4.3). Aan beide kanten heerst angst, maar het is de angst van een bezetter tegenover de angst van slachtoffers. Beiden moeten

daarvoor hun eigen verantwoordelijkheid nemen binnen het kader van recht en gerechtigheid, zonder de werkelijke oorzaken te miskennen.

BDS

Uitgerekend onder de noemer van 'de liefde' roepen de Palestijnse christenen elkaar en ons op tot verzet, geweldloos verzet. Op dat punt worden ze dan ook heel concreet. Samen met vele andere Palestijnse organisaties doen ze een wereldwijde oproep aan individuen, bedrijven en regeringen om over te gaan tot desinvestering en economische boycot ten aanzien van alles wat de bezetting en de bezetter geld oplevert (4.2.6).

Deze oproep is de meest concrete en uitdagende toespitsing van het Palestijnse kairos-document, de lakmoesproef die in kerk en politiek veel discussie zal oproepen, zoals ook het geval was na de verschijning van het Zuid-Afrikaanse kairos-document. Woorden als 'boycot' en 'sancties' klinken ons vaak hard en onverzoenlijk in de oren. Maar het is goed om dan te bedenken dat ze concrete vormen zijn van *geweldloos* verzet tegen structureel geweld.

In Nederland hebben de kerken meer dan in het verleden aandacht voor de stem van de Palestijnse christenen. Diezelfde 'stem' komt nu met een duidelijk en dringend verzoek: Ondersteun de internationale BDS-campagne: Boycot, Desinvestering en Sancties (zie ook 7). Deze steun, ook van kerken, vraagt moed (4.2.6), maar moed is geboden in dit 'uur van de waarheid'.

Geloof, hoop, liefde en BDS

In contextuele theologie en concreet geloof worden dingen en mensen bij de naam genoemd. Zo ook in dit document van de Palestijnse christenen: een diepgaande bezinning op geloof, hoop en liefde eindigt in hun dringende oproep tot steun aan de BDS-campagne. Minder dan die steun is te weinig, is teken van te weinig moed, van te weinig urgentiebesef. Na dit overrompelende hoofdstuk over 'de liefde' eindigt het Palestijnse kairos-document met een vijftal oproepen.

5 ONZE BOODSCHAP AAN ONZE BROEDERS EN ZUSTERS

De eerste oproep is aan de Palestijnse medechristenen, leken en kerkleiders. Zij worden opgeroepen om sterk en standvastig te zijn, en niet meer te zwijgen, zoals in het verleden teveel gebeurd is.

Namens hen wordt een boodschap van liefde overgebracht aan moslims en joden. Moslims worden opgeroepen in vrede samen te leven met christenen en anderen, en daarbij fanatisme en extremisme tegen te gaan. Deze oproep aan de moslims is ook een signaal aan de wereld dat moslims niet benaderd mogen worden met stereotypen van 'terroristen' en 'de vijand'. Niet minder belangrijk is de boodschap aan de joden: "dat we vandaag in staat moeten zijn elkaar lief te hebben en met elkaar samen te leven zoals we in het verleden met elkaar leefden zonder elkaar te bestrijden."

(5.4.2) De schrijvers geloven dat het nog steeds mogelijk is: het politieke leven samen te organiseren op basis van "de logica en de kracht van de liefde", na beëindiging van de bezetting en het herstel van recht (5.4.2; zie ook 2.3.1 en 9.1). Impliciet is daarmee al gezegd wat verderop expliciet wordt gesteld: politiek en staat mogen niet worden gebaseerd op basis van etniciteit of één godsdienst, maar op basis van consequente democratie.

6 ONZE BOODSCHAP AAN DE KERKEN IN DE WERELD

De Palestijnse christenen zijn dankbaar voor de groeiende aandacht en solidariteit van kerken overal ter wereld. Maar drie taken blijven dringend nodig:

- Kijk kritisch naar je eigen (Israël-) theologie (6.1)
- 'Kom en zie!', ontmoet de Palestijnse christenen in hun eigen situatie (6.2)
- Durf stelling te nemen tegen de Israëliëse bezetting en kies daarom voor BDS (6.3)

7 ONZE BOODSCHAP AAN DE INTERNATIONALE GEMEENSCHAP

Aan de internationale politiek en wereldgemeenschap wordt gevraagd om op te houden met het meten met twee maten. Sinds de Tweede Wereldoorlog is het internationaal recht steeds belangrijker geworden, evenals de resoluties van de Verenigde Naties. Het is de hoogste tijd dat internationaal recht en VN-resoluties onverkort worden toegepast op het Midden-Oosten conflict. Internationaalrechtelijk is de staat Israël gebaseerd op een verdelingsplan en daaropvolgende resoluties van de Verenigde Naties. Door stelselmatige schending van het internationaal recht en VN-resoluties schendt Israël niet alleen op grove wijze de rechten van de Palestijnen, maar ondermijnt het ook de eigen staatsrechtelijke basis.

In hun oproep aan de internationale gemeenschap herhalen de Palestijnse christenen hun dringende verzoek om de BDS-campagne te steunen.

8 ONZE BOODSCHAP AAN JOODSE EN MOSLIMLEIDERS

Deze oproep is kort maar fundamenteel: laten we over en weer aanspreekbaar zijn op onze gemeenschappelijke religieuze overtuiging, namelijk dat elk mens is geschapen door God en alle mensen daarom gelijkwaardig zijn.

9 EEN BOODSCHAP AAN ONS PALESTIJNSE VOLK EN AAN DE ISRAËLI'S

Het appèl van het Palestijnse kairo's-document eindigt dicht bij eigen huis. Palestijnen en Israëli's leven aan beide kanten in een ziekmakende context van geweld en bezetting. Belangrijker dan ooit zijn onderwijsprogramma's die helpen elkaar niet meer alleen te zien door de bril van conflict, maar als gelijkwaardige mensen (9.2). Dergelijke programma's helpen ook elkaars geschiedenis te leren kennen, en van daaruit begrip te krijgen voor elkaars angsten en beweegredenen (9.3).

Hierbij aansluitend volgt de waarschuwing de 'oplossing' niet te zoeken in een exclusief joodse of islamitische religieuze staat. Zulke exclusiviteit kan alleen maar leiden tot discriminatie en uitsluiting.

De Palestijnse leiders worden opgeroepen een einde te maken aan hun interne verdeeldheid, zoals tussen Fatah en Hamas, en tussen andere facties. Deze verdeeldheid veroorzaakt alleen maar meer lijden voor het Palestijnse volk. In dit verband wordt de internationale gemeenschap opgeroepen om te stoppen met 'verdeel en heers politiek', die erop uit is de interne Palestijnse conflicten aan te wakkeren (9.4).

Tenslotte Jeruzalem, een brandpunt van conflict en verdeeldheid, maar ook en altijd weer de stad van profetische visioenen. Alleen als Jeruzalem een stad kan worden van samenleven in vrede, recht en gelijkwaardigheid, is de oplossing van het Israëlijs-Palestijnse conflict in zicht. Daarom moet een ondeelbaar Jeruzalem, als stad van twee volken en drie religies, het eerste onderwerp van politieke onderhandelingen zijn (9.5).

10 HOOP EN VERTROUWEN OP GOD

Het Palestijnse kairos-document eindigt in Jeruzalem, als laatste oriëntatiepunt van “een kreet van hoop in afwezigheid van iedere hoop”. Het is hoop die verankerd ligt in God zelf, en die werkelijkheid kan worden in Israël en Palestina wanneer de roep van de Palestijnse christenen en hun volk wordt gehoord, verstaan en beantwoord.

Colofon

Vertaling: Rena Netjes en Yolanda Voorhaar

Eindredactie: Kim Hop, Hopcopy

Vormgeving: Margo Vlamings i.s.m. Mick Pantelaras

Met dank aan: Meindert Dijkstra, Bisan Kassis, Ghada Zeidan, Henri Veldhuis, Guus Hoelen, Jan den Hertog en Manon Wolfkamp